Kesäkoti kanaparvelle

Viereisessä kuvassa nähtävillä kanoilla on todella mukavat oltavat. Ne saavat liikkua pihalla vapaina suuren osan kesää. Muuten ne asustavat kesäajan kanalassa, jossa on kaksi munintapesää, nukkumaorsi ja verkotettu tarha.

Kanana tässä ympäristössä on mainiot oltavat! Mukavuuksiin kuuluu kanakoppi nukkumaorsineen, hienot munintapesät sekä suojaisa pikku ulkotarha, johon kanat pääsevät vapaasti aina halutessaan.

Kanaporras on kulkutienä ulos ja sisään. Toisin kuin maailman miljoonat häkkikana- ja teurasbroileriressukat, perheen hoivailema kanaparvi on joukko yksilöitä, joiden luonteenpiirteet ihminen oppii tuntemaan. Ne touhuilevat virkeästi pihamaalla, kuoputtelevat pensaiden juurella ja napsivat suuhunsa ötököitä ja marjoja.

Kananhoitajat halusivat kanoille parhaat mahdolliset elinolot kesäksi. *Tee Itse* -lehden avustaja auttoi heitä suunnittelemaan ja rakentamaan kanalan, jonka tekoon hän sai neuvoja siipikarjayhdistyksen asiantuntijoilta.

Kanala on siisti, lujatekoinen ja kanoille sopiva asuintila. Erityisen paljon kanat arvostavat mukavaa ortta, joka asennettiin munintapesien yläpuolelle.

Päämitat vakiolevystä

Koppi, katto ja tarha on tässä esitetty yhtenä piirroksena, mutta seuraavilla sivuilla kuvaamme kunkin osan teon tarkasti erikseen.

Kanala ja kanatarha on suunniteltu kuudelle kanalle. Se on sopiva parvikoko perhekanalalle.

Useamman kanan kanalan suunnittelu tuottaakin jo enemmän päänvaivaa, sillä tämän kanalan koko perustuu vakiovaneriin, koko on tässä tapauksessa 120 x 240 cm. Kattoon tarvitaan yksi kokonainen levy. Etu- ja takaseinä ovat 120 cm leveät ja päädyt on sahattu 100 cm levyisiksi, jolloin katosta jää sivuille 10 cm leveät räystäät.

Seinien ja lattian levyt on vahvistettu rimakehikoilla, joiden välityksellä osat on saatu kiinnitettyä toisiinsa lähes ilman muita kiinnitysosia. Aukkojen ympärillä runkorimat on vedetty hivenen yli reunojen. Ne muodostavat samalla kehykset oville ja luukuille sekä huulloksen ikkunalasille.

Kanala on matala. Se sijoittuu piha-aidan katveeseen. Perheen aikuiset eivät mahdu seisomaan suorana pikku kanalassa sitä siivotessaan. Isäntä ei pysty oikaisemaan selkäänsä suoraksi tarhankaan puolella, mutta eihän siellä tarvitse käydä joka päivä. Munat saa kerättyä ulkoseinässä olevien luukkujen kautta. Luukut aukeavat suoraan munintapesiin.

Kanala on mukavan väljä 3–4 suuren kanarodun yksilölle, kääpiökanoja sinne mahtuu enemmänkin.

”Kukaan ei voi aavistaa millaista on olla kana, kulkea ympäri pihaa ja etsiä jyviä sekä marjoja”

Kanat ja ihmiset liikkuvat samalla pihalla, kun perhe on kotona. Kourallisella kauroja kanat saa houkuteltua helposti ja nopeasti takaisin turvalliseen verkkotarhaan. Seinät ja sokkelilevyt on sivelty värillisellä puunsuoja-aineella, jolloin ne sointuvat mukavasti yhteen.

Kanalan teko on rentouttavaa puuhaa ...

Lattia ja seinät

Tee Itse -lehden puutyöavustaja teki seinäelementit ja lattian omassa vertaassaan ja kuljetti ne sitten paikalle, jossa hän pystytti kanalan tontinomistajan kanssa.

Seinät tehtiin pinnoitetusta ulkokäyttöön tarkoitetusta 12 mm vanerista. Seinälevyt jäykistettiin 45 x 45 mm rimakehikoilla.

Lattia on 15 mm vaneria. Sen runkopalkit tehtiin 50 x 100 mm soirosta.

Seinät ja lattia tehdään piirroksen mitoilla erillisiksi elementeiksi, mielellään etukäteen, sisätiloissa. Kun luukut sahataan levyistä irti, ne sopivat hyvin aukkoihinsa. Tukirimat naulataan levyyn 50 mm nauloilla.

Betoniset kulmakivet ovat 50 cm korkeat. Ne upotetaan maahan noin 20 cm syvyyteen. Routivassa paikassa kivet eivät pysy suorassa ja samalla korkeudella, mutta kanala on tarvittaessa helppo oikaista nostamalla ja panemalla kulmien alle levynpaloja.

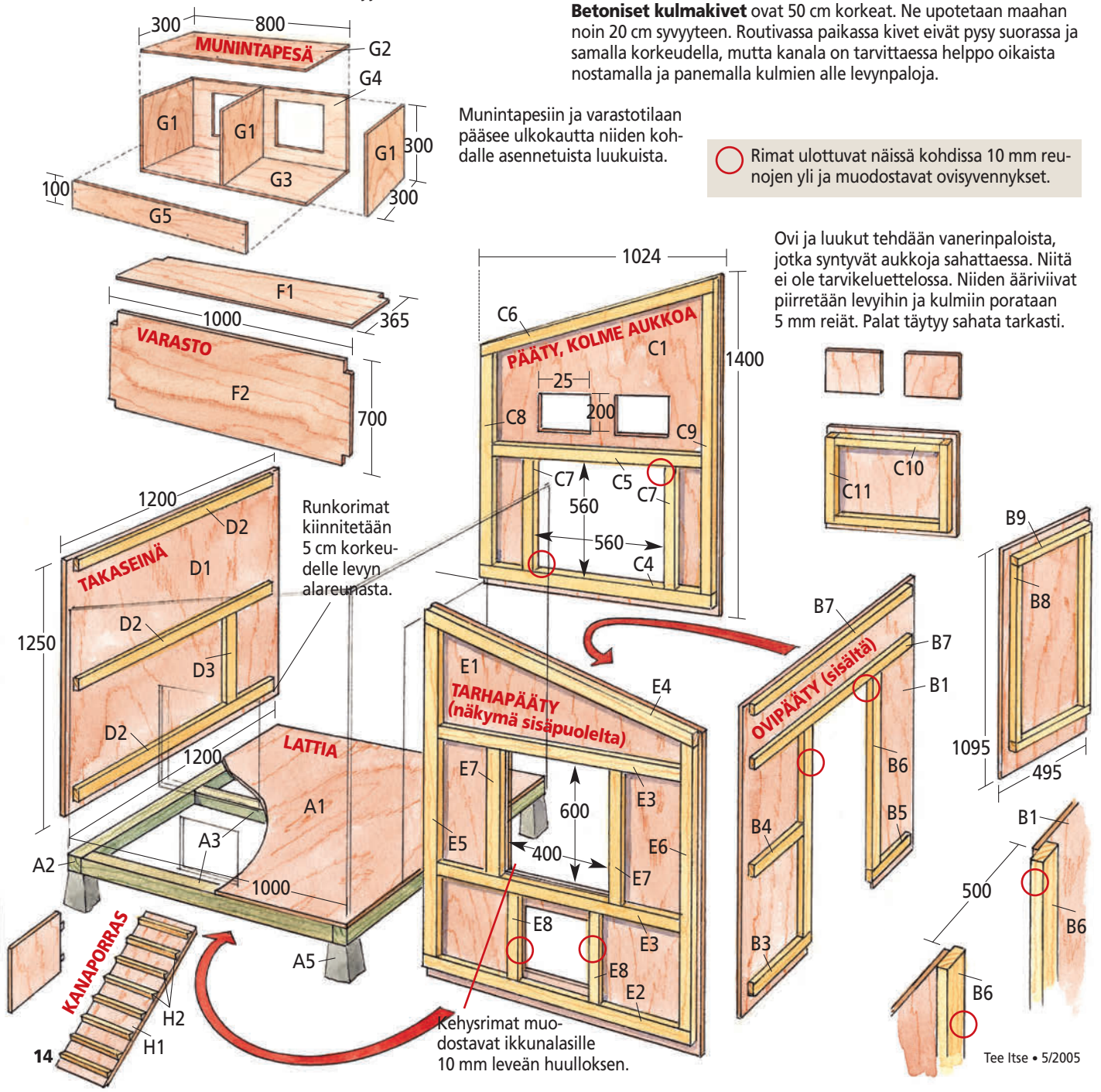

Munintapesiin ja varastotilaan pääsee ulkokautta niiden kohdalle asennetuista luukuista.

Rimat ulottuvat näissä kohdissa 10 mm reunojen yli ja muodostavat ovisyvennykset.

Ovi ja luukut tehdään vanerinpaloista, jotka syntyvät aukkoja sahattaessa. Niitä ei ole tarvikeluettelossa. Niiden ääriviivat piirretään levyihin ja kulmiin porataan 5 mm reiät. Palat täytyy sahata tarkasti.

Runkorimat kiinnitetään 5 cm korkeudelle levyn alareunasta.

Kehysrimat muodostavat ikkunalasille 10 mm leveän huulloksen.

Puun ja betonipilarien väliin pannaan bitumikermiä. Rakennustarvikeliikkeissä voi olla sopivia betonilohkoja kulmapilareiksi. Ne on helppo valaa itsekin tai tehdä perustusharkoista.

Seinäelementit nostetaan pystyyn ja kiinnitetään kulmista. Takaseinä on lattian levyinen, luukkupääty peittää takaseinän reunan. Seinälevyjen alareunat ulottuvat 5 cm lattiaa alemmas.

Seiniä kiinnitetään kuvassa lattiaan 70 mm yleisruuveilla alareunan kehysriman läpi. Käytännöllisempää ja paljon halvempaa on naulata ne kiinni.

Luukut ja ovet voi asentaa etukäteen tai paikalla. Varastotila ja munintapesät on helpointa tehdä, kun runko on pystyssä. Sopivan valokuvan saamiseksi kaksi seinää on jo kiinnitetty.

Varastotilan seinän (F1) ylä- ja alareuna vahvistetaan rimoilla. Seinälevy kiinnitetään lattiaan ja seinään rimojen läpi ja päälle naulataan kopin kansi (F2).

Munintapesät kootaan 50 mm ruuveilla ja kiinnitetään varastokopin päälle. Pesät voi nostaa kannelle irtonaisina, jolloin ne on helpompi puhdistaa.

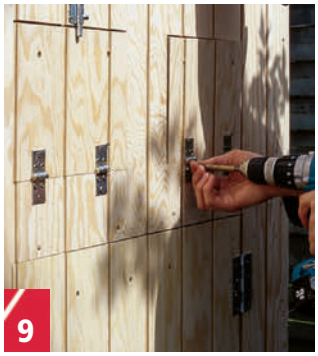

Munintapesien oviluukut kiinnitettiin alareunaan asennetuilla saranoilla. Sen ansiosta on helppo seisaaltaan kurkistaa, onko pesiin ilmestynyt munia.

Ikkunalasi painetaan rimojen muodostamaan huullokseen ja kiinnitetään esimerkiksi 15 x 27 mm listoilla, jotka naulataan kiinni seinän runkorimoihin.

Seinien ja lattian aineet ja tarvikkeet

LATTIA
15 mm vaneria
- lattia **(A1)**, 1000 x 1200 mm

50 x 100 mm soiroa
- 2 palkkia **(A2)**, 1200 mm
- 3 palkkia **(A3)**, 900 mm
- 4 nauhaa **(A4)**, 300 mm
- 4 kiveä **(A5)** tai harkkoja

ETUSEINÄ JA OVI
12 mm vaneria
- seinä **(B1)**, 1200 x 1400 mm

45 x 45 mm rimaa

Seinä:
- 1 rima **(B3)**, 365 mm
- 1 rima **(B4)**, 320 mm
- 1 rima **(B5)**, 275 mm
- 2 rimaa **(B6)**, 980 mm
- 2 rimaa **(B7)**, 1110 mm

Ovi:
- 2 rimaa **(B8)**, 925 mm
- 2 rimaa **(B9)**, 455 mm

Lisäksi
- 2 lehtisaranaa, 50 x 50 mm
- haka, salpa tai lukko

PÄÄTY JA KOLME LUUKKUA
12 mm vaneria
- seinä **(C1)**, 1024 x 1400 mm (sahataan yläreunastaan vinoksi katon kaltevuuskulmaan, takaseinän korkeus on 1250 mm)

45 x 45 mm rimaa

Seinä:
- 1 rima **(C4)**, 1000 mm
- 1 rima **(C5)**, 910 mm
- 1 rima **(C6)**, 1015 mm
- 2 rimaa **(C7)**, 560 mm
- 1 rima **(C8)**, 1110 mm
- 1 rima **(C9)**, 1260 mm

Varastoluukku:
- 2 rimaa **(C10)**, 505 mm
- 2 rimaa **(C11)**, 465 mm

Lisäksi

Varastoluukku:
- 2 lehtisaranaa, 50 x 50 mm
- liukusalpa tai haka

Munintapesän luukut:
- 4 lehtisaranaa, 150 x 250 mm
- 2 liukusalpaa

TAKASEINÄ
12 mm vaneria
- seinä **(D1)**, 1200 x 1250 mm

45 x 45 mm rimaa
- 3 rimaa **(D2)**, 1110 mm
- 1 rima **(D3)**, 610 mm

TARHAN PUOLEINEN PÄÄTY
12 mm vaneria
- seinä **(E1)**, 1024 x 1400 mm (C1)

45 x 45 mm rimaa
- 1 rima **(E2)**, 1000 mm
- 1 rima **(E3)**, 910 mm
- 1 rima **(E4)**, 1015 mm
- 1 rima **(E5)**, 1260 mm
- 1 rima **(E6)**, 1110 mm
- 2 rimaa **(E7)**, 645 mm
- 2 rimaa **(E8)**, 350 mm

15 x 27 mm listaa
- 2 lasilistaa **(E9)**, 420 mm
- 2 lasilistaa **(E10)**, 590 mm

Lisäksi
- 3 mm lasia, 415 x 615 mm
- 2 lehtisaranaa, 150 x 250 mm
- 1 haka

VARASTO
15 mm vaneria
- kansilevy **(F1)**, 365 x 1000 mm
- seinä **(F2)**, 700 x 1000 mm

45 x 45 mm rimaa
- 2 rimaa, 910 mm

MUNINTAPESÄT
15 mm vaneria
- 3 sivua **(G1)**, 300 x 300 mm
- 3 palaa (kansi **G2**, pohja **G3** ja takaseinä **G4**), 300 x 800 mm
- etureuna **(G5)**, 100 x 800 mm

KANAPORRAS
15 mm vaneria
- aluslevy **(H1)**, 250 x 1000 mm

33 x 33 mm kolmiolistaa
- 10 pienaa **(H2)**, 250 mm

LISÄKSI
- 50 mm nauloja tai ruuveja
- 100/70 mm nauloja tai ruuveja
- 4 perustusharkkoa
- 3 mm lasi, 415 x 625 mm

Katto ja räystäät

Pikku kanalan katto ei ole korkealla, joten aikuinen mies vaikuttaa melkein jättiläiseltä sitä tehdessään.

Kattona on kokonainen, vakiomittainen 15 mm vanerilevy. Se ulottuu kolmella sivulla vajan yli 10 cm leveäksi räystääksi ja toisessa päädyssä se ulottuu noin 114 cm verran tarhan ylle.

Kattolevy vahvistetaan reunoihin kiinnitettävillä runkorimoilla kuten seinätkin. Pitkien sivujen reunarimojen (T3) yläsivua on viistettävä vähän, jotta ne saa kiinnitettyä pystysuoraan. Päätyjen lyhyempien rimojen (T4) päät sahataan poikki vastaavaan kulmaan.

Levyn yläpintaan asennettiin sekä kolmiolistat (T5) että reunalista (T13) ennen kattolevyn nostamista kolmen kattokannattimen päälle. Kannattimet (T2) kiinnitettiin ensin seinien päälle. Kattolevy reunustettiin räystäslaudoilla, jotka sahattiin vasta, kun suuret osat oli asennettu ja kiinnitetty toisiinsa. Tällöin lautojen piirroksessa annetut mitat voi sovittaa todelliseen mittaan.

Vesikatteeksi asennettiin bitumikermi eli kattohuopa.

Kattolevyn kannatinrimat (T2) kiinnitetään 70 mm ruuveilla tai halvemmin 100 mm nauloilla. Reunimmaiset rimat asennetaan suoraan seinien päälle ja keskimmäinen niiden puoliväliin.

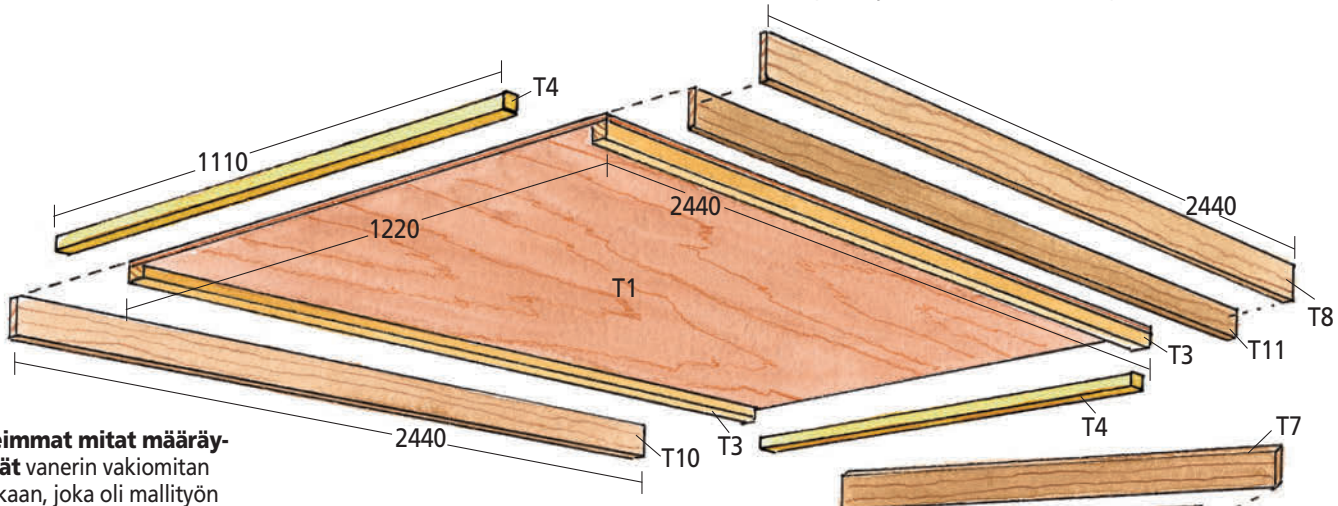

Useimmat mitat määräytyvät vanerin vakiomitan mukaan, joka oli mallityön tapauksessa 1200 x 2400 mm. Rimat, laudat ja listat katkaistaan vastaavasti pidemmiksi, jos levy onkin pari senttiä leveämpää ja pidempää. Sekin mitta on yleinen muissa kuin viimeistellyissä erikoisvanereissa.

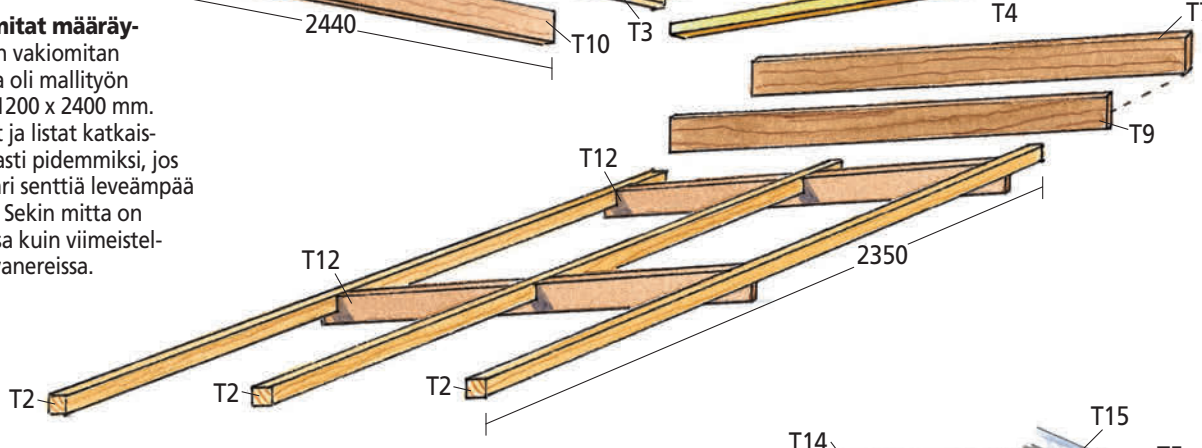

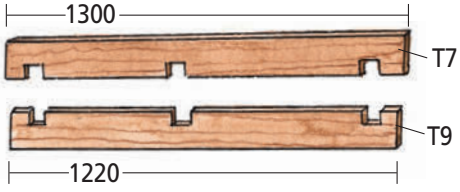

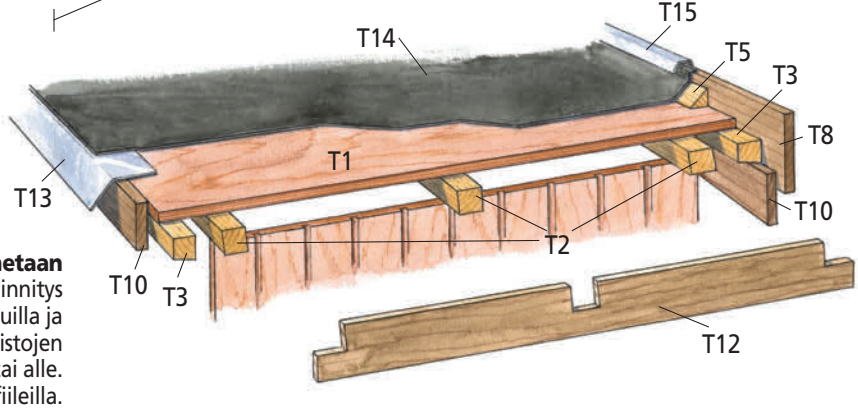

Bitumikermi eli kattohuopa asennetaan vuodat katon vaakasuuntaan ja kiinnitys tehdään nauloilla ja bitumiliimalla. Sivuilla ja yläreunassa kermi käännetään kolmiolistojen yli ja naulataan räystäslautojen syrjiin tai alle. Kulmat voi suojata teräslevyprofiileilla.

Kattolevyn (T1) alapintaan kiinnitettiin tukirimat (T3 ja T4) ja yläpuolelle kolmio- (T5 ja T6) ja reunalistat (T13). Kolmiolista vaikuttaa ulkonäköön, mutta vaikeuttaa kermin kiinnitystä.

Katon kolme räystästä ulottuu 10 cm sivuseinien ja takapäädyn yli ja 114 cm mitalta tarhan päälle. Kattolevyt kiinnitetään kannatinrimoihin 50 mm nauloilla tai ruuveilla.

Katon ja päädyn välisen raon päälle naulataan 19 x 100 mm lauta (T11) kumpaankin päätyyn. Lautoihin sahattiin lovet vasta, kun katto oli kiinnitetty, joten mitat saatiin tarkasti.

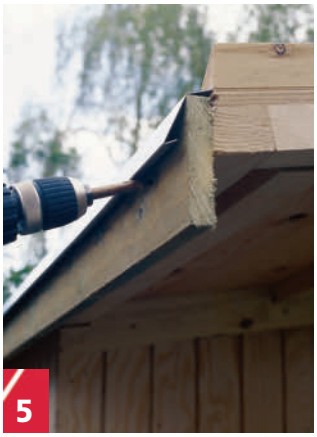

Katon reunarimaan alaräystääseen kiinnitetään yksi räystäslauta (T10), joka on samanmittainen kuin vanerilevy. Se kiinnitetään reunarimaan kätevimmin 50 mm nauloilla.

Eturäystääseen kiinnitetään kaksi räystäslautaa. Ensin naulataan/ruuvataan kiinni ulompi (T8) ja sisempi (T11) sen taakse. Ne sahattiin vanerilevyn pituisiksi vasta kiinnityksen jälkeen.

Katon kannatinrimoja jatkettiin tarhan kattorimoiksi kolmella 45 x 45 mm rimalla (G1, tarvikeluettelo seuraavalla sivulla). Tarhan verkkoa kannattelevat rimat kiinnitetään kattorimojen alapintoihin 70 mm ruuveilla tai 100 mm nauloilla. Tarhaosan puutavara (ainakin pylväät) saa olla painekyllästettyä.

Katon aineet ja tarvikkeet

15 mm vaneria
- 1 kattolevy **(T1)**, 1220 x 2440 mm

45 x 45 mm rimaa
- 3 kannatinta **(T2)**, 2350 mm
- 2 reunarimaa **(T3)**, 2440 mm
- 2 reunarimaa **(T4)**, 1110 mm

45 x 45 mm kolmiolistaa
- pitkän sivun lista **(T5)**, 2440 mm
- 2 listaa päätyihin **(T6)**, 1220 mm

22 x 150 mm lautaa
- 2 ulompaa räystäslautaa **(T7)**, 1300 mm
- 1 ulompi räystäslauta **(T8)**, 2440 mm

22 x 100 mm lautaa
- 2 sisempää räystäslautaa **(T9)**, 1220 mm
- 2 räystäslautaa **(T10** ja **T11)**, 2440 mm

19 x 100 mm lautaa
- 2 päätyjen peitelautaa **(T12)**, 1020 mm

Lisäksi
- räystään peitelista **(T13)**, teräslevyprofiilia, 2440 mm
- bitumikermikatetta **(T14)**, rulla (tarve noin 3 m²)
- räystään peitelista **(T15)**, kulmaprofiilia, teräslevyä, pituus noin 5 m.

Päätyjen räystäslaudat tehdään eturäystään tavoin kahdesta laudasta. Ulompi (T7) sahataan laudan paksuuden verran kattolevyä pidemmäksi. Sisempi (T9) sovitetaan väliin.

Bitumikermi kiinnitetään huopanauloilla. Se vedetään kolmiolistojen yli ja naulataan kiinni räystäslautoihin. Kulman suojaksi voi kiinnittää teräslevystä taivutetut räystäslistat.

Kanatarha ja verkko

Tarhan seinät tehtiin lintuhäkkiverkosta. Näin kanojen seuraksi ja perheen iloksi tarhaan pääsevät kesäaikana lentelemään myös pienet lemmikkilinnut.

Lintuhäkkiverkkoa oli saatavana 100 cm leveänä, joten tarhan pylväät sijoitettiin 101 cm välein keskeltä keskelle mitattuna. Ylhäällä verkko kiinnitettiin kattorimoihin. Alhaalla verkkoa tukevat alaosan vaakapuut.

Verkko ei estäisi ketun pääsyä tarhaan maan rajasta, joten kanavarkaan yrityksille tehtiin sulku kaivamalla koko tarhan alaosaan helmat kuitusementtilevystä, joiden alareunat upotettiin 30 cm syvyyteen.

Tarhan aineet ja tarvikkeet

TARHA

45 x 45 mm rimaa
- 5 rimaa **(G1** ja **G4)**, 3230 mm
- 1 rima **(G5)**, 1024 mm
- 2 rimaa **(G7)**, 1600 mm
- 1 rima **(G8)**, 1480 mm

25 x 100 mm lautaa
- 1 päätylauta **(G6)**, 1050 mm

75 x 75 mm rimaa
- 3 pylvästä **(G2)**, 2400 mm
- 3 pylvästä **(G3)**, 2100 mm

Lisäksi
- noin 15 m lintuhäkkiverkkoa, silmäkoko 12 x 12 mm, leveys 1000 mm
- 2 kulmahelaa, 1580 x 1580 mm

AITAUKSEN HELMA

6 mm kuitusementtilevyä
- 2 levyä **(G9)**, 650 x 1000 mm
- 6 levyä **(G10)**, 550 x 1000 mm

OVI JA VERKKO

45 x 45 mm rimaa
- 2 rimaa **(G11)**, 1370 mm
- 2 rimaa **(G12)**, 495 mm
- 1 vinotuki **(G13)**, n. 1430 mm

25 x 100 cm lautaa
- 1 vastalauta **(G14)**, 690 mm

Lisäksi
- 4 kulmahelaa, 120 x 120 mm
- 2 saranaa, 50 x 50 mm
- haka tai salpa

1

Pylväille kaivetaan kuopat niin, että niiden etureuna tulee samaan linjaan kanalan ulkoseinän kanssa. Kuopat tehtiin maakairalla rakennuspaikan pehmeään hiekkamaahan.

VINKKI

Kulmalistat koristavat
Kanalan ja tarhan ulkonäkö viimeisteltiin kiinnittämällä niiden kulmiin sekä kopin ja tarhan yhtymäkohtaan 12 x 50 mm peitelistat.

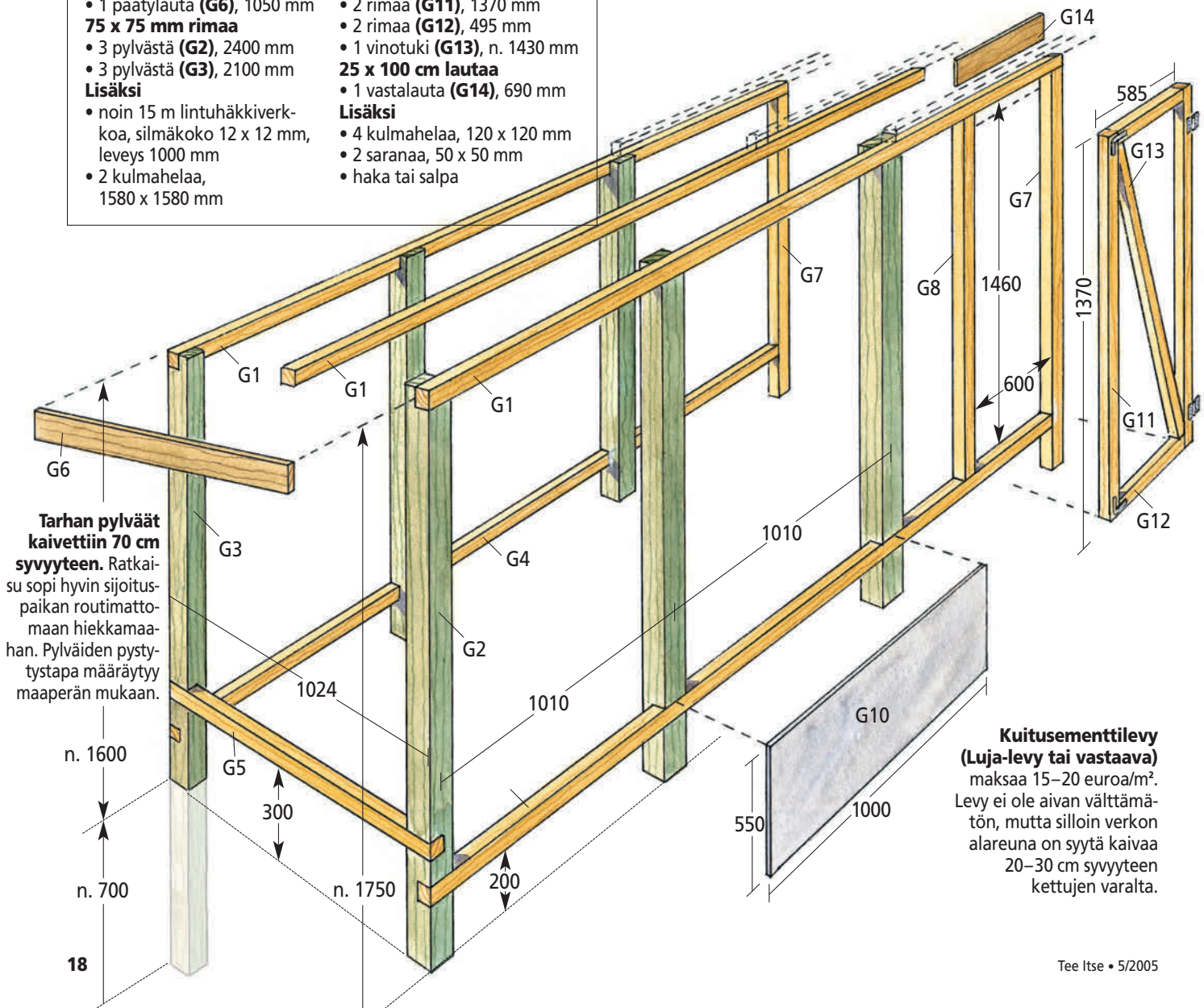

Tarhan pylväät kaivettiin 70 cm syvyyteen. Ratkaisu sopi hyvin sijoituspaikan routimattomaan hiekkamaahan. Pylväiden pystytystapa määräytyy maaperän mukaan.

Kuitusementtilevy (Luja-levy tai vastaava) maksaa 15–20 euroa/m². Levy ei ole aivan välttämätön, mutta silloin verkon alareuna on syytä kaivaa 20–30 cm syvyyteen kettujen varalta.

Ensimmäinen kuitusementtilevy (G9) sulkee kanalan lattian ja maan välin. Levy upotetaan 30 cm syvälle maahan ja ruuvataan lattian runkoon kiinni.

Pylväiden yläpäihin sahattiin kattorimojen lovet. Ne naulataan tai ruuvataan pylväisiin. Tukikehikon pysty- ja vaakasuunnat tarkistetaan vesivaa'alla.

Kanalan päädyssä verkko ja kuitusementtilevy kiinnitettiin kahteen pystyrimaan (G7), jotka kiinnitettiin samaan linjaan kanalan kulman kanssa.

Pystypylväisiin lovetaan tarhan alareunan vaakarimat, joihin verkko kiinnitetään. Tarhan kulmapylväät yhdistetään yläpäistä laudalla (G6).

Ovikehikon pystyrima (G8) upotettiin sentin verran yläkannatinrimaan ja alarimaan. Kulmaliitokset vahvistettiin lisäksi vanhoista ikkunoista tutuilla kulmalevyillä.

Lintuhäkkiverkko levitetään runkopylväiden ja katon yli ja nidotaan pylväisiin, kannatinrimoihin ja alaosan vaakarimoihin. Verkon voi kiinnittää myös aspeilla tai pikkunauloilla.

Kuitusementtilevyjen alareunat upotetaan kettujen varalta maahan. Ne kiinnitetään ruostumattomilla 50 mm ruuveilla pystypylväisiin ja vaakarimaan.

Ovikehikko kootaan kulmahelojen avulla. Vinotuki (G13) asennettiin kehikon valmistumisen jälkeen. Ovi saranoitiin tässä tapauksessa kanalan puoleiseen pystyrunkorimaan.

Kotipihan kanala

- **Haja-asutusalueita lukuun ottamatta** kanalan luvanvaraisuus kannattaa tarkistaa kunnan terveysviranomaisilta.
- **Kukon varhaisaamun kieunta** voi panna naapurisuhteet lujille, kanojen kotkotus tuskin häiritsee ketään. Keskustele hankkeestasi naapureiden kanssa etukäteen.
- **Kanat ovat karaistuneita.** Ne tarvitsevat vettä ja ruokaa, mutta tarkenevat kevytrakenteisessa kanalassa syksyyn. Pakkasta kanat eivät kestä. Kanalan pitää olla vedoton.
- **Kanalassa on oltava 0,2 neliötä lattiatilaa kanaa kohti.** Mallityönä tehdyn kanalan pinta-ala on 1,2 m, joten siihen voi siis majoittaa kuusi kanaa.
- **Kanat käyttävät useimmiten yhteisiä munintapesiä.** Yksi pesä riittää neljälle tai viidelle kanalle. Tälle parvelle kaksi pesää on jo ylellisyyttä.
- **Kanala vetää puoleensa hiiriä ja rottia.** Lattia kannattaa siksi nostaa reilusti maanpinnan yläpuolelle ja ruuat säilyttää jyrsijävarmoissa astioissa.
- **Kanalassa on oltava ikkuna,** mutta ei liian suuri. Älä suuntaa ikkunaa etelään, ettei sisätila lämpene liikaa.